

Koalicja Ratujmy Rzeki

koalicja@ratujmyrzeki.pl

<http://www.ratujmyrzeki.pl/>

LIST OTWARTY

w sprawie zagrożeń dla rzek i przyrody wynikających z ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw

skierowany do przewodniczących Klubów Parlamentarnych Sejmu i Senatu RP

Szanowni Państwo,

przykładamy wielką wagę do deklaracji i działań koalicji partii demokratycznych dotyczących przywrócenia w Polsce praworządności. Niestety zarówno tryb procedowania, jak i kształt uchwalonej 9 maja przez Sejm i skierowanej do Senatu *ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1176)*, zaprzecza deklaracjom Koalicji 15 Października.

Dlatego domagamy się od szefów Klubów Parlamentarnych:

- wykreślenie na etapie prac Senatu nad ustawą art. 15 punkt 2 (upraszczającego ścieżkę realizacji inwestycji i zezwalającego na wycinki drzew) i zaakceptowanie tej zmiany przez Sejm;
- przeprowadzenie pełnych konsultacji publicznych kolejnej nowelizacji ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi
- dostosowanie zapisów ustawy do zobowiązań wynikających z prawa krajowego i unijnego, w tym dyrektyw środowiskowych oraz rozporządzenia Nature Restoration Law.

Uzasadnienie

1) Z niepokojem obserwowaliśmy pośpieszne procedowanie w Sejmie RP projektu *ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1176)*. Niektóre zapisy tego projektu mogą prowadzić do masowej dewastacji rzek, wycinki drzew i krzewów, a także poważnego naruszenia krajowych i unijnych przepisów dotyczących ochrony środowiska.

2) Uchwalona ustawa narusza następujące przepisy dyrektyw UE:

- Art. 2 lit. a) oraz art. 3 ust. 2 lit. a), dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko: Lista 66 przedsięwzięć wymienionych w załączniku do ustawy spełnia kryterium planu lub programu zdefiniowanego w dyrektywie, a zatem powinna zostać poddana strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko przed skierowaniem projektu ustawy do Sejmu;
- Art. 1 ust 3 dyrektywy UE 2011/92 w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko: Przepis ten umożliwia rezygnację z oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko w szczególnych przypadkach np. w pilnych reakcji na zagrożenie dla ludności. Od powodzi minęło prawie 9 miesięcy, więc żadne z wymienionych w załączniku do ustawy przedsięwzięć nie ma charakteru nagłego. Co więcej, rezygnacja z oceny oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko uniemożliwia społeczną ocenę zasadności odtwarzania tych budowli/urządzeń, które przyczyniły się do zwiększenia strat powodziowych we wrześniu 2024 r. Nie do zaakceptowania jest wykluczenie mieszkańców Stronia Śląskiego i Łądko-Zdroju z procesu decyzyjnego dotyczącego odbudowy zbiornika na Morawce, którego awaria spowodowała zniszczenie mienia setek osób.
- Art. 6 ust. 2 i 3 dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory: Zgodnie z art. 6 ust. 3 każde przedsięwzięcie, które może negatywnie oddziaływać na przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 musi zostać poddane procedurze oceny oddziaływania na przedmiot ochrony i spójność sieci. Dotyczy to również przedsięwzięć zlokalizowanych poza obszarem Natura 2000, ale mających na ten obszar negatywny wpływ. Dla tych przedsięwzięć zmieniony art. 118 ustawy o ochronie przyrody nie ma zastosowania, więc każde z 66 przedsięwzięć z załącznika do ustawy realizowane poza obszarami Natura 2000, ale negatywnie na nie oddziałujące, będą naruszać art. 6 ust. 2 dyrektywy.
- Art. 4 ust. 1 dyrektywy 2000/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej: Wszystkie wymienione w załączniku do ustawy przedsięwzięcia będą negatywnie oddziaływać na parametry hydrologiczne i morfologiczne jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych i powinny przed realizacją uzyskać zgodę na derogację na podstawie art. 4 ust 7 dyrektywy, co nie miało miejsca.

3) **Artykuł 15 punkt 2 ustawy umożliwia prowadzenie szeroko zakrojonych prac regulacyjnych i hydrotechnicznych na rzekach oraz wycinkę drzew w uproszczonej procedurze, bez konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU), decyzji zezwalającej na wycinkę drzew, czy decyzji zezwalającej na odstępstwa dot. chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów..** Mimo deklarowanej funkcji przeciwpowodziowej, niektóre z działań z załącznika do ustawy mogą zwiększać zagrożenie powodziowe, a wprowadzone ustawą zaniechanie procedury ocenowej uniemożliwi ich weryfikację. Co więcej, działania te będzie można realizować nawet na obszarach cennych przyrodniczo – w tym w siedliskach priorytetowych objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000.

4) Projekt przewiduje m.in.:

- możliwość usuwania drzew i krzewów przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie bez zezwoleń, w obrębie koryt rzek oraz terenów przyległych (między linią brzegową a wałem przeciwpowodziowym),
- uproszczoną procedurę odbudowy i modernizacji urządzeń wodnych bez obowiązku uzyskiwania DŚU – także dla inwestycji wykraczających poza obszary bezpośrednio dotknięte powodzią,

5) Z punktu widzenia interesu społecznego nie do zaakceptowania jest ekspresowe tempo w jakim procedowana jest ta niewątpliwie potrzebna ustawa. Obok przepisów wspomagających poszkodowanych podczas powodzi ludzi, “wrzucono” do niej, zapisy szkodliwe dla przyrody i poszkodowanych społeczności – w poważny sposób zmieniające sens i kluczowe ustalenia proponowanego prawa. **Nasuwa się wręcz skojarzenie z “lub czasopisma” z tzw. afery Rywina** – w szczególności z brzemieniem w skutki **manipulowaniem** przy tworzeniu prawa – przy nowelizacji ustawy o radiofonii i telewizji.

6) Co szczególnie bulwersujące – mimo wcześniejszych zapowiedzi – **ustawa nie została poddana żadnym konsultacjom publicznym. Jest to jawne naruszenie Konwencji z Aarhus**, której Polska jest stroną. Artykuł 8. tej konwencji stanowi jednoznacznie, że “Każda ze Stron będzie starać się promować rzeczywisty udział społeczeństwa, na odpowiednim etapie i gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, w przygotowywaniu przez władze publiczne przepisów wykonawczych i innych powszechnie obowiązujących aktów normatywnych, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko”. **Brak konsultacji jest nie tylko sprzeczny z prawem międzynarodowym, ale także z zasadami przejrzystości i odpowiedzialności demokratycznej w podejmowaniu decyzji i stanowieniu prawa, w kwestiach mających tak istotny wpływ na przyrodę i lokalne społeczności.**

7) Dodatkowo, procedowane zmiany pozostają **w sprzeczności z celami nowego unijnego rozporządzenia w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych (Nature Restoration Law)**, które obliguje państwa członkowskie do odwracania procesów degradacji przyrody, przywracania ciągłości rzek oraz poprawy stanu siedlisk wodnych i przybrzeżnych. Uproszczone wycinki, zabudowa hydrotechniczna rzek i brak ocen środowiskowych są sprzeczne z duchem renaturyzacji i przeciwdziałania kryzysowi bioróżnorodności, który w Europie osiąga krytyczny poziom.

8) Wyrażamy głębokie zaniepokojenie, że **ustawa w obecnym kształcie może posłużyć do zalegalizowania szkodliwych działań – także tam, gdzie nie mają one związku z usuwaniem skutków powodzi**. Możliwość realizacji inwestycji bez DŚU oraz bez udziału społeczeństwa, na podstawie subiektywnie interpretowanego „koniecznego usuwania skutków powodzi”, otwiera pole do nadużyć i nieodwracalnych zniszczeń środowiskowych.

Warto odnotować, że krytyczne stanowisko w stosunku do tej zmiany prawa wyraziła także Państwowa Rada Ochrony Przyrody. W pośpiechu legislacyjnym w Sejmie, który negatywnie był oceniany też za poprzedniego rządu, stanowisko PROP nie zostało uwzględnione.

Jako przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego oraz pozarządowych organizacji przyrodniczych wyrażamy gotowość do dialogu i przekazania konkretnych propozycji rozwiązań prawnych zgodnych z ideą zrównoważonego zarządzania rzekami i bezpieczeństwem powodziowym, a jednocześnie chroniących zasoby przyrodnicze Polski.

Z poważaniem,

W imieniu Koalicji Ratujmy Rzeki:

Fundacja EkoRozwoju

– Krzysztof Smolnicki, Prezes;

Fundacja Greenmind

– Jacek Engel, Prezes Zarządu;

Fundacja WWF Polska

– Dorota Serwecińska, Starsza Specjalistka ds Ochrony Ekosystemów Wodnych;

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

– Justyna Choroś, Liderka zespołu zmian systemowych i rzecznictwa;

Sekcja Przyjaciół Raby Koła Raba Polskiego Związku Wędkarskiego

– Paweł Augustynek Halny, Przewodniczący;

Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA

– Radosław Gawlik, Prezes;

Towarzystwo na rzecz Ziemi

– Robert Wawręty, Wiceprezes;

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

– Rafał Rykowski, Specjalista ds. komunikacji.